

foto Khalil Baalbaki

Matyáš Novák

mezi klavírem a drážďankami

Lucie Ryss

Jméno klavíristy Matyáše Nováka je dobré si zapamatovat. Je totiž pravděpodobné, že o něm ještě hodně uslyšíme. Je mu teprve šestnáct let, první písničky začal se zájmem na piano vyfukávat už ve třech letech. Nedávno zvítězil v mezinárodní rozhlasové soutěži Concertino Praga, je také vítězem řady dalších národních i mezinárodních soutěží. Jako sólista vystoupil s Filharmonii Brno, Komorní filharmonii Pardubice, komorním orchestrem Quattro a opakovaně s Filharmonii Hradec Králové. Byl vybrán mezi osm nejlepších klavíristů, kteří se účastní klavírního soustředění v italském Epvanu. Novináři o něm píší jako o geniálním dítěti či vycházející hvězdě klasické hudby. Ve skutečnosti je ale ještě mnohem zajímavější, než by se mohlo zdát. Kromě toho, že je znalcem a milovníkem železniční dopravy, založil chovatelskou stanici s více než sto kusy drůbeže.

Některí o vás mluví jako o vycházející hvězdě nebo vás nazývají přímo géniem. Jak sám sebe vnímáte vy a jak se vám žije s nálepkou geniálního dítěte? To, že má někdo talent, je výhoda, nikoli zásluha. A samo o sobě to nestačí. Někdo musí ten talent rozeznat a někdo ho musí rozvíjet. Já jsem měl štěstí, že se to povedlo. Nijak mimořádný si nepřipadám, a pokud by se mě

náhodou zmocnil pocit vlastní výjimečnosti, stačí pět minut na hodině informatiky nebo chemie, abych si uvědomil, že toho, co neumím, bude vždy mnohonásobně víc. Jinými slovy, to, že někdo vyniká v jednom oboru, mu nedává právo domnívat se, že je „významnější“ než ti druzí.

Pocházíte z hudební rodiny? Moji rodiče nemají s hudbou nic společného, pokud tedy nepočítám fakt, že tatínek, obdivovatel Hany Zagorové, si stále prozpěvuje úryvky jejích písní. Vždycky si říkám, že je štěstí, že to neslyší paní Zagorová, a celkově to chápu jako možnost, jak se psychicky zocelit. Oba rodiče hráli v dětství na klavír. Moc jim to nešlo, tudíž je to nebavilo a příliš necvičili. Díky tomu se nám zachovala dvě pianina ve slušném stavu. Na ta jsem si zhruba ve třech letech začal podle sluchu vyfukávat písničky a vyjádřil jsem přání, že bych se chtěl „učit na piáno“. Rodiče namítlí, že to oni chtěli taky a jak to dopadlo, ale nakonec mě na naléhání dědy a babičky přihlásili do ZUŠ.

Změnili časem názor? Rodiče sice hudbu aktivně neprovozují, ale mají ji rádi, a pokud jde o teoretické hudební znalosti, jsou na tom velmi dobře. Když se někdo z rodiny věnuje intenzivně nějaké činnosti, ostatní

členy to chtě nechtě ovlivní. Maminka ještě nedávno rozlišovala drůbež na mraženou a chlazenou, dnes je na tom s odbornými znalostmi mnohem lépe. Myslím, že rodiče nemusejí být odborníky v oboru, kterému se věnují jejich děti, ale je důležité, aby je ve zvolené činnosti podporovali. V tom mám velkou výhodu. Pomáhají mi nejen rodiče, ale hlavně mí prarodiče, bez kterých si to nedovedu představit.

Čeho si vaše okolí na vás nejvíc cení? Víím, že rodina na mě nejvíc oceňuje pracovitost a spolehlivost. Tvrdí, že pokud má člověk tyto vlastnosti, je jedno, čemu se bude věnovat. Je to univerzální výhoda.

A co vám vytýkají? Rodiče všem známým říkají, že jsem se narodil jako důchodce. Pravda je, že když napíšu mail nějakému chovateli, zpravidla si myslí, že jsem senior a Matyáš je moje příjmení. Také jsem silný introvert a na pódiu se cítím přirozeněji než ve třídě se spolužáky. Poslední dobou ale rodiče zjišťují, že fakt, že jsem se narodil jako „důchodce“, má i jednu nespornou výhodu: vynesl jsem pubertu. Díky tomu, že mám mladšího bratra, si to teď uvědomili.

Máte mnoho zájmů. Kde se ale cítíte doma jako ryba ve vodě? Na pódiu? Doma

nebo při péči o slepice, nebo někde úplně jinde? Všechno, co dělám, mě baví, jinak bych to nedělal. Studuji na gymnáziu, na konzervatoři a na klavírní akademii v Itálii, kam jezdím jednou měsíčně. Ve svém chovatelském zařízení se starám asi o 100 slepic sedmi plemen: drážďanky, štýranky, la-kenfeldky, maransky, leghornky, araukany, rousné zakrslé. Pravidelně koncertují, doma i v zahraničí. Mým velkým koníčkem je železniční doprava.

To je neuvěřitelný záběh. Daří se vám vše organizovat? Moji rodiče razí dvě zásady: „čas má člověk na to, na co si ho udělá“ a „čím víc toho děláš, tím víc toho stihneš“. Myslím, že k tomu, aby člověk zvládl hodně věcí najednou, musí být splněno několik podmínek. Musíte chtít, musí vás to bavit a také musíte mít okolo sebe lidi, kteří vám pomůžou, když je třeba. Také musíte brzy vstávat a nesmíte mít Facebook.

Přesto, nemáte někdy pocit, že je toho zkrátka moc? Že je třeba nějakou aktivitu vypustit? Tuhle jsem se vrátil v sobotu v noci z recitálu, v neděli jsem od rána pracoval ve svém chovatelském zařízení, což jsem přerušil obědem a cvičením na klavír. Večer jsem přijel domů a čekaly mě tři internetové testy z chemického názvosloví. Když jsem viděl všechny ty peroxokyseliny, thio-kyseliny a další sloučeniny, říkal jsem si, jestli to mám zapotřebí. Ale když jsem testy dokončil, byl jsem rád, že jsem ty vzorce zvládl. Navíc jsem si uvědomil, že některé chemické sloučeniny jsou vlastně hudební anagramy, dají se tedy zahrát. Hudebně se dají ztvárnit i některé chemické rovnice.

Takže zájem o více odvětví je výhodou? Rozhodně. Věci spolu souvisejí a poznatky z jiných oborů jsou velkým obohacením a mohou vnášet nový pohled.

Kteří jsou vaši oblíbení autoři? Když jsem byl menší, hrál jsem nejraději hudbu z období klasicismu, momentálně je mou „srdeční záležitostí“ hudba Liszta, Brahmsa a Schumannova, tedy autorů období romantizmu. U Liszta mi vyhovuje virtuózní charakter jeho kompozic, u Brahmsa mám rád prokmpovanost, Schumannovy skladby mají úžasnou energii.

Jaké české skladby máte v repertoáru? Dusík, Voříška, Dvořák, Smetanu, Janáčka, Martinů, Vítězslava Nováka, Ježka, Suka, Klementa Slavického, Kalabise, jehož Klavírní koncert č. 1 bych si moc rád někde zahrál. Řada českých skladeb je v zahraničí prakticky neznámá. Vždycky mám obrovskou radost, když v cizině zahrají skladbu českého autora a vyvolám vlnu nadšení. Naposledy se mi to stalo v Německu a ve Španělsku s Koncertní etudou gis moll Na břehu mořském Bedřicha Smetany. Noty k této skladbě jsem pak vezl jednomu německému profesorovi jako dárek.

Cítíte se lépe jako sólista nebo v DUU? Bavi mě obojí. Pro každého klavíristu je důležité, aby se věnoval kromě sólové hry také hře komorní. Komořina nutí člověka ukáznit se, potlačit „své ego“ ve prospěch věci. Pokud máte dobré partnery, je to velká radost a výsledek stojí za to.

Dosáhl jste řady úspěchů v soutěžích, podílel se na mnoha zajímavých projektech. Na které z nich nejraději vzpomínáte? Každou příležitost beru jako zkušenost. Pokud jde o soutěže, úspěch chápu jako bonus navíc. Skvělých interpretů je v mezinárodním měřítku obrovské množství. Hodnotit takovou disciplínu, jako je hra na klavír, je samozřejmě obtížné. Jak moc je to těžké, budu mít možnost sám posoudit. V září bych měl být členem poroty mezinárodní soutěže ve Španělsku. A pokud jde o příležitosti, na které mám hezké vzpomínky, moc rád vzpomínám na konzultaci u dirigentské a klavírní legendy Vladimíra Ashkenazyho v jeho domě ve Švýcarsku, na recitály ve Vídni, Berlíně, Grazu a v letovisku Sóller ve Španělsku. Také jsem vděčný za možnost vystoupit s Českou filharmonií v rámci projektu Tučňáci v Rudolfinu či za účinkování v televizním seriálu Sanitka a mnoho dalších akcí.

jsme se seznámili na houslových kurzech v Nových Hradech. Hrát jsme spolu začali v roce 2012, nejdřív jako houslové DUO – 10 let jsem hrál na housle. Později jsme utvořili klavírní trio s cellistkou Lucíí Žurmanovou a v současné době pokračujeme jako DUO klavír – housle. Příští rok bychom rádi vyrazili na soutěž do Španělska a jako DUO plánujeme také nějaké koncerty v ČR.

Je vám 17 let. Možná je ten pravý čas rozhodnout se, kam budete v životě směřovat. Přemýšlel jste už o tom, jaký směr to bude? Myslím, že náročná péče o zvířata se nedá úplně skloubit s delšími turné a soustředěními, takže čas udělat rozhodnutí možná přijde brzy. Uvažoval jste o tom? Sedmnáct mi bude v červnu. Jak to se mnou nakonec dopadne, se uvidí. Moje dosavadní zkušenost je taková, že v momentě, kdy jsem si říkal, že nevím, co počít, se zničehonic objevilo nějaké nové, nečekané řešení, které se nakonec ukázalo jako nejlepší možné. Asi to někdo organizuje za mě (smích). Samozřejmě mám nějakou představu, jakým směrem se ubírat, vím, že je třeba tvrdě pracovat, ale zároveň je důležité neuzavírat se novým možnostem, o kterých v tuto chvíli třeba ani nevím.

Matyáš Novák s Larisou Palochovou

foto Pavel Sinagl

Jak moc důležité je pro vás nedávné vítězství v soutěži Concertino Praga? Concertino Praga není obvyklá soutěž, je to vlastně hudební projekt v tom nejlepším slova smyslu. Většina soutěží končí koncertem vítězů. Concertino nabízí laureátům po zmíněném koncertu účast na Jihočeském festivalu. Jednotlivá vystoupení navíc vysílá Český rozhlas. Je to tedy výborná příležitost, ze které máme já i moje kamarádka, houslistka Larisa Palochová, se kterou jsem v duu soutěžil, velkou radost.

Jak jste se s Larisou poznali? Plánujete v budoucnu společné projekty? S Larisou

Teď ale víte, že se budete účastnit prestižní klavírní akademie v Eppanu. Co od toho očekáváte? Moc se do Eppanu těším. Když jsme tam posílali přihlášku, vůbec jsem nepočítal s tím, že mě vyberou. Klavírní akademie Eppan navazuje na tradici mistrovských kurzů, které v Eppanu vedl v 50. letech minulého století klavírista Arturo Benedetti Michelangeli. V té době vyučoval na konzervatoři v Bolzanu, ale bydlel na zámku Paschbachin, kde se dochovalo jeho koncertní křídlo, na které budeme mít možnost zahrát si. Tradici kurzů obnovil významný italský klavírista a dirigent Andrea Bonatta, který každoročně vybírá z nabídek došlých z celé

Chvála letních festivalů

Václav Luks

S učitelkou Jitkou Fowler Fraňkovou foto Jakub Misík

ho světa účastníky akademie. Letos to bude 7 klavíristů z USA, Číny, Japonska, Itálie, Srbska, Chorvatska a ČR. Připadá mi úžasné, jak je všechno propojené. Bydlím v Hradci Králové, v městě, kde se vyrábějí klavíry PETROF. O Arturu Benedetti Michelangelim se traduje, že jistou dobu hrál právě na PETROF. Navíc profesor Ashkenazy, u kterého studují na klavírní akademii v Itálii, bydlí ve vile, která v minulosti patřila právě Michelangelimu. No, a teď si zahrají v Eppanu na Michelangeliho klavír.

Na co byste se na závěr zeptal Matyáše Nováka, kdybyste s ním vedl rozhovor? Zeptal bych se, jaká přání má pro nejbližší období, a on by mi řekl, že chce, aby vše zůstalo jako teď, aby mohl dál v klidu studovat na třech školách, koncertovat doma i v cizině, vylepšovat exteriér a užítkovost drážďanek, štyřanek a lakenfeldek a hlavně aby měl okolo sebe i nadále všechny „svoje lidi“, které má rád a kteří mají rádi jeho. ■

Léto není pouze dobou prázdnin a zavřených bran divadel a ztichlých koncertních sálů, ale také dobou letních festivalů, které nezdávka patří k vrcholným kulturním událostem roku. Když jsme s Collegiem 1704 vyjeli v roce 2007 na naše první letní francouzské turné, byl jsem překvapen, s jakým zájmem publika se setkává náročná dramaturgie a s jakým nadšením se vydávají tamní milovníci hudby do nejdlejších koutů Francie. Jedním z největších festivalů ve Francii je festival v La Chaise-Dieu, zaměřený především na duchovní hudbu. Každoročně se zde koná kolem 40 koncertů, které navštíví v průměru 25 000 návštěvníků! Centrem dění je hlavní chrám opatství St. Robert, řada koncertů se však koná i na dalších místech regionu. Od roku 2007 jsme se stali pravidelnými hosty festivalu, řada našich koncertů zde byla zaznamenána televizní stanicí MEZZO a La Chaise-Dieu se Collegiu 1704 stalo vstupní branou na francouzskou hudební scénu. Podobných festivalů, byť rozsahem menších, které spojují kouzlo místa

tak trochu jiná váhová kategorie, než čemu je našinec uvklý. Stačí postavit vedle sebe realizované projekty polských koncertních sálů otvíraných pouze v letech 2014–2015 (Krakow, Katowice, Szczytno, Wrocław) a porovnat s projekty které vznikly v posledních letech v Čechách. To by však bylo téma na nejdno další zamyšlení...

Vraťme se však k příjemnějším tématům. I v tomto roce vyjede Collegium 1704 za letními dobrodružstvími a na seznamu koncertních destinací jsou mimo jiné dvě prominentní adresy a dvě prominentní díla. 19. července nás čeká v salcburském Kollegienkirche debut na nejprestižnější světové přehlídce interpretačního umění – Salzburger Festspiele. Pozvání na salcburský festival je poctou o to větší, že jsme byli jako český soubor vyzváni k provedení jednoho z největších děl nejen německého, ale i světového repertoáru – *Mše h moll* Johanna Sebastiana Bacha. O 14 dní později pak zavítáme do jiné alpské země, kde 8. srpna ve švýcarském Gstaadu provedeme společně

Le Chaise-Dieu

nání s vynikající dramaturgií, jsou však ve Francii desítky (Rencontres Musicales de Vézelay, Festival Baroque de Sablé, Sinfonia en Périgord, Festival de Beaune, Festival de Saintes aj.) a pozváním na řadu z nich jsme byli poctěni. Návštěvník z Čech, uvklý na poněkud odlišný formát letních festivalů, by mohl být překvapen, že letní festival nemusí být „ozdoben“ amplifikovaným open-air galakonzertem, kdy hlavním bodem programu je navazující raut. Výmluvy, že jsme malá země a že na nekomerční festivaly s vytříbenou dramaturgií u nás nenajdeme dostatek publika, jsou čirým alibismem – koneckonců festivaly jako Concentus Moraviae nebo Letní slavnosti staré hudby ukazují, že to jde i jinak a na nedostatek publika si určité stěžovat nemusí. Opusťme však opět hranice naší země a podívejme se pro změnu severním směrem.

V loňském roce Collegium 1704 poprvé vystoupilo na chopinovském festivalu ve Varšavě (Chopin and his Europe), který se koná každoročně v srpnu a který by nám mohl být také lekcí z péče o vlastní kulturní tradice. Ona vlastně péče o kulturu v Polsku je

Kollegienkirche Salzburg

s Drážďanským komorním sborem Mozartovu *Velkou mši c moll* v rámci tamního Menuhin-Festivalu. A potom?... potom už vrcholky Bernských Alp, na jejichž úpatí se Gstaad nachází, zvou k prázdninám! Krásné léto! ■

(Tímto příspěvkem se uzavírá sedmidílný seriál k desátému výročí založení Collegia 1704 a Collegia Vocale 1704 – redakce.)